

דבורים אוספות אבקה בכף-אווז - האם הן גם מאביקות?

עופר הוכברג, מעבדה חקלאית ש.ל.פ. קיבוץ גבעת ברנר - ofer_h@gbrener.org.il

גדעון פיזנטי, מוזיאון הטבע על שם שטיינהרדט, אוניברסיטת תל-אביב
- gidpisa79@yahoo.com

הביא לדפוס: אבי שמידע

תמונת השער: דבורת דבש אוספת אבקה מתפרחת של כף-אווז לבנה, צילם עופר הוכברג

תקציר: אנו מדווחים כאן לראשונה על איסוף אינטנסיבי של אבקה בצמחי **כף-אווז לבנה** על ידי **דבורת-הדבש**. מסתבר כי בשיא עונת החורף כאשר הפריחה דלה ביותר דבורי הדבש נמצאות במצב של מחסור חמור בפרחים המואבקים על ידי בעלי-חיים ועל כן אוספות אבקה גם במיני צמחים מואבקי-רוח דוגמת **לחך, יפרוק, לענה, קיקיון ומרקולית**. והנה גילינו בשולי נחל שורק בשפלה ביקור אינטנסיבי של דבורי דבש בכף-אווז לבנה, אשר ככל מיני משפחת הסלקיים אשר בדרך כלל איננה מבוקרת כלל על ידי חרקים. יש לחקור ולהוכיח כי ביקורים אלה גורמים להפריה ולהאבקת צמחים כף-אווז, אך כיוון שפרחי כף-אווז הם דו-מיניים אנו משערים כי ביקורי דבורת הדבש מביאים "מתוך שללא לשמה" גם להאבקת כף-האווז הלבנה.

דבורת דבש מבקרת בתפרחות כף-אווז לבנה ואוספת אבקה מהפרחים ה"זקנים" הנמצאים בשלב זכרי. צילם עופר הוכברג ©

בשנים האחרונות דיווחנו בכתב כלנית על מספר מינים של צמחים שעל אף שהם הידועים כ"צמחים מואבקי רוח" - רואים בהם ביקורי דבורים באופן קבוע ובשכיחות רבה בעיקר בעונת החורף בחודשי ינואר-פברואר: לחך מצוי, ל.אזמלני, ל.בלוטי, ל.בשרני, , יפרוק תלת-כנפי, י.המדבר, חמד המדבר, , לענה, קיקיון ומרקולית (אלון 2015, פיק ושמידע 2019). בכל הצמחים הללו נצפה איסוף אבקה אינטנסיבי כאשר ידוע כי מינים אלה אינם מייצרים צוף בכלל. הראשון שגילה איסוף אינטנסיבי של אבקה הצמחים מואבקי רוח היה חוקר הדבורים ההולנדי לייס רמקו (מידע בעל-פה) אשר לימד אותנו כי דבורי-דבש בהולנד אוספות אבקה מאלונים בעיתות מחסור חמור. בעקבותיו גילינו יחד חברים מחוג כלנית מינים רבים של צמחי "מואבקי רוח" המבוקרים על ידי דבורי בר, בעיקר יחידאיות, ודברת-הדבש בעיתות מחזור ב"פרחי חרקים המייצרים אבקה רבה".

כף-אווז לבנה בשולי נחל שורק, 30.12.21. דבורת דבש מבקרת בתפרחות כף-אווז לבנה ואוספת אבקה מהפרחים ה"זקנים" הנמצאים בשלב זכרי.
צילם עופר הוכברג ©

כל מיני כף-אווז ידועים כבעלי פרחים דו-מיניים פרוטוגיניים, כלומר בכל פרח מצויים גם אברי זכר וגם אברי נקבה אך בדרך כלל צלקות הנקבה מבשילות טרם הבשלת האבקנים וכך נמנעת האבקה עצמית באופן חלקי. יש לחקור ולהוכיח כי ביקורים אלה גורמים להפריה ולהאבקות צמחים כף-אווז, אך כיוון שפרחי כף-אווז הם דו-מיניים אנו משערים כי ביקורי דבורת הדבש מביאים "מתוך שלא לשמה" גם להאבקות כף-האווז הלבנה.

כף-אווז לבנה בשולי נחל שורק, 30.12.21. דבורת דבש מבקרת בתפרחות כף-אווז לבנה ואוספת אבקה מהפרחים ה"זקנים" הנמצאים בשלב זכרי.
צילם עופר הוכברג ©

ספרות:

אלון ג 2015 איסוף אבקה של אלון מצוי על ידי דבורים, כתב-עת "כלנית" מספר 2.

פיק א ושמידע א 2020 דבורת-דבש אוספת אבקה בצמחים מואבקי-רוח. כתב-עת "כלנית" מספר 7.

שיאון ג ושמידע א פריחת אלון מצוי Quercus calliprinos בסתיו - האם ומדוע? כתב-עת "כלנית" מספר 7.

<https://www.kalanit.org.il/quercus-calliprinos-09-2020>

שמידע א 1994 טיפוס מיניות בעצים ובשיחים. "אקולוגיה וסביבה" מס' 1:3 עמ' 186-177.

=====

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

לציטוט: הוכברג ע ופיזנטי ג 2021 דבורים אוספות אבקה בכף-אווז- האם הן גם מאביקות? כתב עת "כלנית" 8.

https://www.kalanit.org.il/botanical_news/bees-at-chenopodium-album/

=====

=====